

PODSŁUCH PROCESOWY I POZAPROCESOWY

Kontrola i utrwalanie rozmów
na podstawie kpk oraz ustaw szczególnych

Maciej Rogalski

ZAGADNIENIA PRAWNE

PODSŁUCH PROCESOWY I POZAPROCESOWY

Kontrola i utrwalanie rozmów
na podstawie kpk oraz ustaw szczególnych

Maciej Rogalski

ZAGADNIENIA PRAWNE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Wydanie publikacji zostało dofinansowane przez Wydział Prawa Uczelni Łazarskiego

Stan prawny na 11 marca 2019 r.

Recenzenci

Dr hab. Ewa Kruk, prof. UMCS

Dr hab. Piotr Sowiński, prof. UR

Wydawca

Joanna Dzwonnik

Redaktor prowadzący

Hanna Kolenkiewicz

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Paterak-Kondek

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Łamanie

Marek Lisiowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystługających im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-451-2

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	15
Rozdział I	
Wolność komunikowania się	19
1. Wolność komunikowania się w prawie polskim	19
2. Tajemnica komunikowania się w prawie polskim	21
3. Ograniczenie wolności komunikowania się i tajemnicy komunikowania się	27
4. Wolność komunikowania się w prawie międzynarodowym	32
Rozdział II	
Kontrola i utrwalanie rozmów w postępowaniu karnym (podśluch procesowy)	47
1. Uregulowania Kodeksu postępowania karnego z 1969 r.	47
2. Pojęcie podśluchu procesowego	51
3. Warunki zarządzenia kontroli i utrwalania	54
4. Cel kontroli i utrwalania rozmów	57
5. Zasada proporcjonalności i subsydiarności	58
6. Podmiot zarządzający kontrolę i utrwalanie treści rozmów telefonicznych	63
7. Wypadek niecierpiący zwłoki	65
8. Przedmiot kontroli i utrwalania	73
9. Podmiot kontroli i utrwalania rozmów	81
10. Podmioty zobowiązane do kontroli i utrwalania rozmów	90
11. Czas kontroli i utrwalania	93

12. Postanowienie o zarządzeniu kontroli	102
13. Odtworzenie treści zapisów	106
14. Odroczenie ogłoszenia postanowienia o kontroli i utrwalaniu rozmów	106
15. Zażalenie na postanowienie w przedmiocie kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych	112
16. Wykorzystanie dowodów pozyskanych w toku podsłuchu procesowego oraz kontroli operacyjnej	117
17. Wykorzystanie w procesie karnym tzw. podsłuchów prywatnych	151
18. Użycie środków technicznych do kontroli i utrwalania rozmów	158
19. Rozporządzenie wydane na podstawie delegacji ustawowej z art. 242 k.p.k.	163

Rozdział III

Podsłuch pozaprocessowy	167
1. Czynności operacyjno-rozpoznawcze	167
2. Kontrola operacyjna	176
3. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	180
4. Biuro Nadzoru Wewnętrznego	197
5. Centralne Biuro Antykorupcyjne	202
6. Krajowa Administracja Skarbowa	209
7. Policja	213
8. Służba Kontrwywiadu Wojskowego	229
9. Służba Ochrony Państwa	235
10. Straż Graniczna	239
11. Żandarmeria Wojskowa	244
12. Udostępnianie informacji o liczbie stosowanych kontroli operacyjnych	249

Rozdział IV

Zapewnienie przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych warunków dostępu i utrwalania	250
1. Obowiązki przedsiębiorcy telekomunikacyjnego w zakresie zapewnienia warunków dostępu i utrwalania	250

---

2. Wspólne wykonywanie obowiązku zapewnienia warunków dostępu oraz utrwalania	257
3. Warunki dostępu i utrwalania	259
4. Zawieszenie wykonywania obowiązku zapewnienia warunków dostępu i utrwalania	264
5. Koszty wykonywania obowiązków przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych	267
6. Odpowiedzialność administracyjna za niewykonanie obowiązków	271
Zakończenie	281
Bibliografia	293
Orzecznictwo	313

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- d.k.k. – ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94 ze zm.)
- dyrektywa 2002/58/WE – dyrektywa 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 12.07.2002 w sprawie przetwarzania danych osobowych oraz ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (Dz.Urz. UE L 201 z 31.07.2002, s. 37)
- dyrektywa 2006/24/WE – dyrektywa 2006/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 15.03.2006 r. w sprawie zatrzymywania generowanych lub przetwarzanych danych w związku ze świadczeniem ogólnie dostępnych usług łączności elektronicznej lub udostępnianiem publicznych sieci łączności oraz zmieniająca dyrektywę 2002/58/WE (dyrektywa o retencji) (Dz.Urz. UE L 105 z 13.04.2006, s. 54)
- EKPC – Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, przyjęta w Rzymie 4.11.1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)
- k.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1600 ze zm.)
- k.k.s. – ustawa z 10.09.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz.U. z 2018 r. poz. 1958 ze zm.)

- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm. i ze sprost.)
- k.p.a. – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm.)
- k.p.k. – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1987 ze zm.)
- k.p.k. z 1928 r. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 19.03.1928 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1950 r. Nr 40, poz. 364 ze zm.)
- k.p.k. z 1969 r. – ustawa z 19.04.1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 1969 r. Nr 13, poz. 96 ze zm.)
- MPPPOP – Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku 19.12.1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
- nowela k.p.k. z 4.02.2011 r. – ustawa z 4.02.2011 r. o zmianie ustaw – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 53, poz. 273)
- nowela k.p.k. z 11.03.2016 r. – ustawa z 11.03.2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks Postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 437)
- pr. aut. – ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1191 ze zm.)
- pr. tel. – ustawa z 16.07.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. z 2018 r. poz. 1954 ze zm.)
- rozporządzenie z 24.06.2003 r. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 24.06.2003 r. w sprawie sposobu technicznego przygotowania sieci służących do przekazywania informacji, do kontroli przekazów informacji oraz sposobu dokonywania, rejestracji, przechowywania, odtwarzania i niszczenia zapisów z kontrolowanych przekazów (Dz.U. Nr 110, poz. 1052)
- rozporządzenie z 28.04.2004 r. – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28.04.2004 r. w sprawie sposobu technicznego przygotowania systemów i sieci służących do przekazywania informacji – do gromadzenia wykazów połączeń telefonicznych i innych przekazów informacji oraz sposobów zabezpieczania danych informatycznych (Dz.U. Nr 100, poz. 1023)

- rozporządzenie z 13.09.2005 r. – rozporządzenie Rady Ministrów z 13.09.2005 r. w sprawie wypełniania przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych zadań i obowiązków na rzecz obronności, bezpieczeństwa państwa oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego (Dz.U. Nr 187, poz. 1568)
- RSMTK – Rzymski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego z 17.07.1998 r. (Dz.U. z 2003 r. Nr 78, poz. 708)
- u.d.a. – ustawa z 10.06.2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 452 ze zm.)
- u.d.i.p. – ustawa z 6.09.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1330 ze zm.)
- u.n.u.p. – ustawa z 21.06.1996 r. o niektórych uprawnieniach pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw wewnętrznych oraz funkcjonariuszy i pracowników urzędów nadzorowanych przez tego ministra (Dz.U. z 2018 r. poz. 2216 ze zm.)
- ustawa o ABW – ustawa z 24.05.2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz.U. z 2018 r. poz. 2387 ze zm.)
- ustawa o CBA – ustawa z 9.06.2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (Dz.U. z 2018 r. poz. 2104 ze zm.)
- ustawa o KAS – ustawa z 16.11.2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2018 r. poz. 508 ze zm.)
- ustawa o Policji – ustawa z 6.04.1990 r. o Policji (Dz.U. z 2019 r. poz. 161)
- ustawa o SG – ustawa z 12.10.1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 147)
- ustawa o SKW – ustawa z 9.06.2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz.U. z 2017 r. poz. 1978 ze zm.)
- ustawa o SOP – ustawa z 8.12.2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz.U. z 2018 r. poz. 138 ze zm.)
- ustawa o ŻW – ustawa z 24.08.2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 430 ze zm.)
- ustawa z 15.01.2016 r. – ustawa z 15.01.2016 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 147)

Czasopisma i wydawnictwa promulgacyjne

AUL	– Acta Universitatis Lodziensis
AUNC	– Acta Universitatis Nicolai Copernici
AUW	– Acta Uniwersytetu Wrocławskiego Przegląd Prawa i Administracji
Biul. PK	– Biuletyn Prawa Karnego
CPKNP	– Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
CTLR	– Computer and Telecommunications Law Review
Dz.U.	– Dziennik Ustaw
ELR	– European Law Review
EPS	– Europejski Przegląd Sądowy
GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze
IDPL	– International Data Privacy Law
IN	– Ius Novum
JA	– Juristische Arbeitsblätter
Jur.	– Jurysta
KKSSiP	– Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury
KZS	– Krakowskie Zeszyty Sądowe (Biuletyn Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawach karnych)
MoP	– Monitor Prawniczy
NP	– Nowe Prawo
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAB	– Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
OSAK	– Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach
OSN	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego
OSNKW	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego, wyd. Prokuratury Generalnej
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK ZU	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego Zbiór Urzędowy
Pal.	– Palestra
PET	– Prawo i Ekonomia w Telekomunikacji
PK	– Problemy Kryminalistyki
PP	– Przegląd Policyjny
PiP	– Państwo i Prawo
PiZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne

PPE	– Przegląd Prawa Europejskiego
Prob. Krym.	– Problemy Kryminalistyki
Prob. Pr.	– Problemy Praworządności
Prok.	– Prokurator
Prok. i Pr.	– Prokuratura i Prawo
PS	– Przegląd Sądowy
RP	– Radca Prawny
SE	– Studia Europejskie
SI	– Studia Iuridica
SIL	– Studia Iuridica Lublinensia
SKP	– Studia Kryminalistyczne i Penitencjarne
SP	– Studia Prawnicze
SPE	– Studia Prawno-Ekonomiczne
W	– Wokanda
WPP	– Wojskowy Przegląd Prawniczy
ZNUJ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

Inne

ABW	– Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AW	– Agencja Wywiadu
BNW	– Biuro Nadzoru Wewnętrznego
BSWP	– Biuro Spraw Wewnętrznych Policji
BSWSG	– Biuro Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej
CBA	– Centralne Biuro Antykorupcyjne
CBOSA	– Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
CBŚP	– Centralne Biuro Śledcze Policji
ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu
ETS	– Europejski Trybunał Sprawiedliwości
KAS	– Krajowa Administracja Skarbowa
MTK	– Międzynarodowy Trybunał Karny
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
RPO	– Rzecznik Praw Obywatelskich
SA	– Sąd Apelacyjny
SG	– Straż Graniczna
SKW	– Służba Kontrwywiadu Wojskowego

SN	– Sąd Najwyższy
SOKiK	– Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
SOP	– Służba Ochrony Państwa
SWW	– Służba Wywiadu Wojskowego
TK	– Trybunał Konstytucyjny
TSUE	– Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
UKE	– Urząd Komunikacji Elektronicznej
WSA	– Wojewódzki Sąd Administracyjny
ŻW	– Żandarmeria Wojskowa

WSTĘP

Wolność komunikowania się, chroniona tajemnicą komunikowania się, jest jednym z podstawowych praw przysługujących obywatelom. Ograniczenie tajemnicy komunikowania się może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony. W demokratycznym państwie prawa ograniczenie tajemnicy komunikowania się może nastąpić, gdy jest to konieczne i niezbędne dla realizacji innych celów tego państwa, ważnych dla obywateli, w szczególności zapewnienia im bezpieczeństwa. Podstawowym warunkiem wprowadzenia takich ograniczeń jest to, aby były one zgodne z wymogami Konstytucji RP i podejmowane w interesie obywateli. W szczególności dotyczy to tak daleko posuniętej ingerencji w wolność komunikowania się, jaką jest podsłuch, zwłaszcza gdy jest prowadzony przez tzw. służby, czyli podmioty uprawnione na podstawie ustaw szczególnych, np. ustawę z 6.04.1990 r. o Policji¹ do prowadzenia podsłuchu.

Przepisy prawa przewidują dwa podstawowe rodzaje podsłuchu: podsłuch procesowy oraz podsłuch pozaprocesowy. Podsłuch procesowy jest prowadzony na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego. Podsłuch pozaprocesowy jest stosowany na podstawie ustaw szczególnych regulujących działalność uprawnionych podmiotów, które mogą prowadzić kontrolę operacyjną, w tym podsłuch.

Podsłuch procesowy jest uregulowany w rozdziale 26 k.p.k. zatytułowanym „Kontrola i utrwalanie rozmów” (art. 237–242 k.p.k.).

---

¹ Dz.U. z 2019 r. poz. 161.

Przepisy te były często zmieniane. Niektóre z tych zmian są szczególnie kontrowersyjne, np. art. 237a k.p.k. Stosowanie ich w praktyce zawsze wywołuje liczne wątpliwości interpretacyjne. Wyjątkowo dużo wątpliwości budzi zagadnienie wykorzystania dowodów uzyskanych w toku podsłuchu procesowego, a przede wszystkim pozaprocesowego, w szczególności kwestia możliwości wykorzystania dowodów pozyskanych w toku podsłuchu, którego zarządzenie nie obejmowało przestępstw lub osób, w stosunku do których uzyskano dowody. W tym kontekście poważne zastrzeżenia budzi uregulowanie art. 168b k.p.k. W kwestiach tych wypowiedział się także Sąd Najwyższy, którego stanowisko nie jest jednak powszechnie akceptowane. Drugim szczególnie ważnym problemem z obszaru wykorzystania dowodów pozyskanych w toku prowadzonego podsłuchu jest kwestia możliwości ich wykorzystania, jeżeli zostały pozyskane w następstwie np. popełnienia czynu zabronionego. Również w tym przypadku zastrzeżenia budzą zmiany w przepisach polegające na wprowadzeniu art. 168a k.p.k. dopuszczającego możliwość zaakceptowania dowodu, który został uzyskany z naruszeniem przepisów prawa. Liczne wątpliwości i kontrowersje budzi także kwestia dopuszczalności w procesie karnym podsłuchów prywatnych. Także w tej sprawie wypowiedział się SN. Rozstrzygnięcie to będzie miało bardzo duże znaczenie praktyczne. Wszystkie te zagadnienia mają nie tylko kluczowe znaczenie procesowe, ale rzutują w sposób co najmniej pośredni na sferę praw i wolności obywatelskich.

Podsłuch może być prowadzony także w ramach kontroli operacyjnej przez uprawnione podmioty, np. Policję czy Centralne Biuro Antykorupcyjne. Przepisy prawa będące podstawą prowadzenia podsłuchu operacyjnego wywoływały i nadal wywołują liczne wątpliwości co do ich zgodności z Konstytucją RP. Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się w licznych orzeczeniach co do możliwości i zakresu stosowania podsłuchu operacyjnego, w szczególności odnośnie do zakresu uprawnień przyznanych tym podmiotom, trybu podejmowania decyzji w sprawie stosowania podsłuchu operacyjnego, trybu kontroli podejmowanych w tym zakresie decyzji czy obowiązywania zasady subsydiarności. Orzeczenia TK były uwzględniane w kolejnych zmianach przepisów regulujących działalność podmiotów uprawnionych do

stosowania podsłuchu. Nie wszystkie jednak kwestie zostały uwzględnione, a ponadto pojawiają się kolejne zmiany przepisów prawa w tym zakresie, które również wywołują wątpliwości interpretacyjne.

Kontrolę i utrwalanie rozmów telefonicznych prowadzonych w sieciach telekomunikacyjnych powinni zapewnić przedsiębiorcy telekomunikacyjni. Obowiązki i sposób postępowania w przypadku realizacji kontroli i utrwalania rozmów regulują przepisy Prawa telekomunikacyjnego. Określają one w szczególności obowiązek zapewnienia warunków dostępu i utrwalania, wspólne wykonywanie przez przedsiębiorców tych obowiązków czy zawieszenia ich realizacji. Istotną kwestią jest także odpowiedzialność administracyjna przedsiębiorców lub nawet indywidualna pracowników tych przedsiębiorstw za niewykonanie lub nienależyte wykonanie nałożonych przepisami prawa telekomunikacyjnego obowiązków. W praktyce powstaje wiele problemów z tym związanych.

W pracy zostały sformułowane wnioski oraz propozycje zmian w obecnych uregulowaniach prawnych dotyczących kontroli i utrwalania rozmów, które powinny się przyczynić do realizacji konstytucyjnych standardów wolności komunikowania się.

Rozdział I

WOLNOŚĆ KOMUNIKOWANIA SIĘ

1. Wolność komunikowania się w prawie polskim

Wolność komunikowania się jest prawem przysługującym każdemu człowiekowi. Interpersonalne komunikowanie się jako proces międzyjednostkowego przekazywania informacji, idei i postaw rozumiane jest bardzo szeroko i obejmuje wszelkiego rodzaju formy i sposoby przekazywania treści, niezależnie od ich nazwy². Przykładowo, korespondencja była wcześniej rozumiana jako forma komunikacji listownej (wysyłanie i przyjmowanie listów). Obecnie pojęcie korespondencji obejmuje wszelkie formy porozumiewania się, przekazywanie sobie informacji nie tylko listownie, ale także za pomocą faksu, telegrafu itp.³

Przepis art. 49 Konstytucji RP stanowi o wolności komunikowania się. Jednocześnie zapewnia ochronę tajemnicy komunikowania się. Zgodnie z art. 49 Konstytucji RP: „Zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenie może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej ustalony”.

---

² Zob. I. Dobosz, *Tajemnica korespondencji jako dobro osobiste oraz jej ochrona w prawie cywilnym*, Kraków 1989, s. 17; K. Dudka, *Kontrola korespondencji i podsłuch w polskim procesie karnym*, Lublin 1998, s. 10.

³ S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, t. 2, Warszawa 2003, s. 453; E. Sobol (red.), *Słownik wyrazów obcych*, Warszawa 2002, s. 601. Zob. także P. Ochman, *Spór o pojęcie dokumentu w prawie karnym*, Prok. i Pr. 2009/1, s. 33.

Według TK zakresem ochrony wolności komunikowania się objęte są „wszelkie sposoby przekazywania wiadomości, w każdej formie komunikowania się, bez względu na fizyczny ich nośnik (np. rozmowy osobiste i telefoniczne, wiadomości tekstowe i multimedialne, poczta elektroniczna). Ochrona konstytucyjna obejmuje nie tylko treść wiadomości, ale także wszystkie okoliczności procesu porozumiewania się, do których zaliczają się w szczególności dane osobowe uczestników tego procesu, informacje o wybieranych numerach telefonów, dane obrazujące czas i częstotliwość połączeń czy umożliwiające lokalizację geograficzną uczestników rozmowy, wreszcie dane o numerze IP czy numerze IMEI. W ramach konstytucyjnie gwarantowanej wolności człowieka i jego autonomii informacyjnej mieści się nadto ochrona przed niejawnym monitorowaniem jednostki oraz prowadzonych przez nią rozmów, nawet w miejscach publicznych i ogólnie dostępnych. Nie ma znaczenia, czy wymiana informacji dotyczy życia ściśle prywatnego, czy też prowadzonej działalności zawodowej, w tym działalności gospodarczej. Nie ma bowiem takiej sfery życia osobistego człowieka, co do której konstytucyjna ochrona byłaby wyłączona bądź samoistnie ograniczona. W każdej z tych sfer jednostka ma więc konstytucyjnie gwarantowaną wolność przekazywania i pozyskiwania informacji, w tym udostępniania informacji o sobie samej”. Trybunał Konstytucyjny zwraca uwagę na jeszcze jedną kwestię. „W demokratycznym państwie prawnym zorganizowanie życia społecznego i publicznego musi zakładać możliwość występowania jednostek w przestrzeni publicznej w sposób anonimowy. Przynajmniej tam, gdzie korzystają one ze swych wolności, nie jest zasadniczo konieczne zrezygnowanie z anonimowości, tak w stosunku do państwa, jak też podmiotów prywatnych. Inaczej rzecz się ma natomiast z korzystaniem z praw podmiotowych. Ich realizacja wymaga bowiem aktywności podmiotu tego prawa, najczęściej w celu weryfikacji przysługującego mu uprawnienia”⁴.

---

⁴ Zob. wyrok TK z 30.07.2014 r., K 23/11, Dz.U. z 2014 r. poz. 1055, cz. III, pkt 1.4.

2. Tajemnica komunikowania się w prawie polskim

Przepis art. 49 Konstytucji RP zapewnia ochronę tajemnicy komunikowania się, ale nie określa, co należy rozumieć przez komunikowanie się. W piśmiennictwie wskazuje się więc, że wolność komunikowania się dotyczy raczej porozumiewania się za pomocą pewnego środka przekazu, nie zaś bezpośredniej rozmowy osób w jakimś miejscu, albowiem to ostatnie jest raczej wyrazem prawa do prywatności⁵. Trybunał Konstytucyjny przyjmuje jednak szersze rozumienie wolności komunikowania się, nie przeciwstawiając jej tak kategorycznie prawu do ochrony prywatności⁶. Według Trybunału, „przejawem prawa do prywatności jest również wolność komunikowania się, która obejmuje nie tylko tajemnicę korespondencji, ale i wszelkiego rodzaju kontakty międzypersonalne”⁷. Z punktu widzenia prawa do ochrony tajemnicy komunikowania się (art. 49 Konstytucji RP) „sposób porozumiewania się istotny jest tylko o tyle, o ile jego zastosowanie w danych warunkach (okolicznościach) pozbawia osoby trzecie, które nie są adresatami danych treści, możliwości zapoznania się z nimi. Tylko wtedy bowiem można sensownie mówić o istnieniu jakiejś «tajemnicy», którą można byłoby objąć ochroną. W konsekwencji, w tym jedynie znaczeniu forma komunikacji może mieć *in casu* wpływ na zakres prawa do ochrony tajemnicy komunikowania się”⁸.

Z przepisu art. 49 Konstytucji RP wyraźnie wynika, że tajemnicą komunikowania się objęte są nie tylko treści przekazów, ale także fakt i okoliczności komunikowania się. Tajemnica ta wyraźnie wykracza poza samą treść przekazu i obejmuje całość procesu komunikowania się. Zakres konstytucyjnej tajemnicy komunikowania się musi być uwzględniany przy formułowaniu ustawowych ograniczeń tego prawa konstytucyjnego⁹.

---

⁵ Zob. P. Sarnecki [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, t. III, Warszawa 2007, s. 3.

⁶ Wyrok TK z 30.07.2014 r., K 23/11, LEX nr 1491305, cz. III, pkt 1.3.

⁷ Wyrok TK z 20.06.2005 r., K 4/04, OTK ZU 2005/6A, poz. 64.

⁸ Wyrok TK z 2.07.2007 r., K 41/05, OTK ZU 2007/ 7A, poz. 72, cz. III, pkt 5.2.

⁹ S. Piątek, *Prawo telekomunikacyjne. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 939.

Maciej Rogalski – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uczelni Łazarskiego w Warszawie; radca prawny; specjalizuje się w prawie karnym materialnym i procesowym oraz w regulacji sektorowej; autor blisko 200 publikacji naukowych.

Publikacja stanowi pierwsze na rynku opracowanie obejmujące problematykę podsłuchu procesowego, będącego instytucją postępowania karnego, jak również podsłuchu pozaprocesowego stosowanego przez podmioty uprawnione do przeprowadzenia kontroli operacyjnej.

Autor szczegółowo omawia stosowanie podsłuchu z uwzględnieniem problematyki:

- przedmiotu i podmiotu kontroli;
- wypadków niecierpiących zwłoki;
- odroczenia ogłoszenia postanowienia o kontroli i utrwalania rozmów telefonicznych;
- wykorzystania dowodów pozyskanych w toku podsłuchu oraz zastosowania w procesie karnym tzw. podsłuchów prywatnych;
- uprawnienia tzw. służb w zakresie stosowania podsłuchu pozaprocesowego w ramach czynności operacyjno-rozpoznawczych.

W publikacji poruszono też kwestię wykonywania obowiązków przedsiębiorców telekomunikacyjnych w zakresie zapewnienia warunków dostępu i utrwalania rozmów, a także zagadnienia dotyczące odpowiedzialności administracyjnej za niewykonanie tych obowiązków.

Książka jest przeznaczona dla adwokatów, radców prawnych, sędziów, prokuratorów, a także policjantów i funkcjonariuszy służb specjalnych, m.in. ABW i CBA. Może zainteresować także menedżerów przedsiębiorstw telekomunikacyjnych, pracowników naukowych oraz studentów.

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUPER.PL

WWW.PROFINFO.PL

